

Tremšiškiy Deak

Mikuláš Pešta
Ilustroval Cyril Gaja

Trémštnský Drak

Mikuláš Pešta

Ilustrace Cyril Baja

Kapitola 1

O pruních liďech

Vláda nad světem

První příběh se odehrává v mlhavém dávnověku, kdy les ještě nepřišel o svá kouzla, zvířata a ptáci mluvili společnou řečí a pověsti žily na světě společně s člověkem. Nevíme, jak lidé toho věku Třemšín nazývali, ale současné jméno jistě nepoužívali – všechny verze nakonec mají svůj původ v češtině (a němčině), a dávní obyvatelé jeho svahů nepochybně mluvili jinými, dnes ztracenými jazyky. Netroufnu si navrhnout, jak to jméno mohlo znít, a budeme tedy místu říkat prostě Kopec.

Příběh vypráví o dvou lidech, jejichž osud byl na počátku věků svázán s Kopcem. Muž byl nejsilnější a nejdůležitější v širém kraji, všichni ho ctili a báli se ho. Jeho Žena byla nejsličnější a nejmoudřejší a zdaleka k ní chodili lidé pro radu.

Žena se narodila v údolí v ohybu řeky, stranou od ostatních lidských obydlí. Již v brzkém mládí vyrostla do nesmírné krásy. Měla vysokou pevnou postavu a dlouhé tmavé vlasy; nejkrásnější však byly její temné pronikavé oči, kterými dokázala lidem nahlédnout hluboko do jejich nitra. Každý chlapec z okolí od mala snil o tom, že bude tím, komu dá své srdce. Nikdo nevěděl, kdo byli její rodiče a ona to nikomu neprozradila. V okolí se říkávalo, že ji vychovali havrani a skutečně jich v jejím obydlí žilo mnoho a létali s ní, kamkoli se vydala. Učila se léčitelství, bylinkářství a brzy v tom získala velikou moudrost, a nikomu neodepřela pomoc. Mnoho lidí jí však navštěvovalo i proto, že toužili trávit čas v její společnosti. Někteří se pokusili jí vyznat lásku, ale stačil upřený pohled do jejích hlubokých očí a odvaha každého nápadníka byla tatam. Žena nikomu své srdce neotevřela, ale lidi neodháněla – naopak široko daleko nebylo nikoho laskavějšího a soucitnějšího.

Muž pocházel zdaleka. Ve své domovině byl mocným lovcem a válečníkem a vůdcem svého kmene. Prvního člověka zabil dříve, než dovršil deset let – byl jím surovec, jenž se potloukal krajem a kradl, co se mu namanulo. Ve dvanácti již vzrůstem i silou převyšoval všechny muže, které poznal. Netrvalo dlouho a lidé z okolí k němu přišli, aby jim panoval. Shromáždil je, rozkazoval a dal jejich životům řád.

Toho času cestoval krajem v čele svých mužů do války v dalekých jižních zemích. Když projížděli údolím řeky okolo březového háje, uzřel Ženu, která sedí ve stínu a plete koš z vrbového proutí. Zastavil koně a hleděl na to, co mu připadalo jako nebeské zjevení. Stál nehybně dlouhou dobu a jeho družiníci se počali ošívát. Mužův pobočník, který jel vpředu zástupu, se vrátil a pravil mu: „Což do tebe udeřil hrom? Pojďme, máme před sebou dlouhou cestu. Válka nepočká.“ Muž však beze slova sesedl z koně, rozepjal opasek a podal mu svou bronzovou bulavu, která značila vládu nad kmenem. „Jeď,“ řekl mu. „Já zůstanu zde.“ S těmi slovy družinu opustil. Pobočník jej prosil a volal za ním, ale když viděl, že vše je marné, pokynul družiníkům a rozjel se pryč.

Žena pozorovala, jak vojáci odjíždí a jak za sebou nechávají svého velitele. Byl urostlý a statný, přes široká ramena a mocný hrudník mu splývala cizokrajná tunika. Rovné černé vlasy tuhé jako drátky měl svázané pruhem kůže. Tak před ní stanul. Ona odložila práci a rovněž se vzpřímila. Pohlédla mu do očí a Muž se zapotácel; tak pronikavý pohled ještě u žádného muže ani ženy nespátřil. Zrak však neodvrátil.

Žena pak řekla: „Kde jsi byl celou tu dobu?“

Muž její první slova zmatla. Mluvila na něj, jako by se dlouho znali.

„Víš, kdo jsem?“ zeptal se. „Což jsi věděla, že přijedu?“

„Nevěděla,“ řekla Žena. „Ale čekala jsem na tebe celý život.“

Pak k sobě přikročili a políbili se, aniž by věděli, jak se ten druhý jmenuje.

Žena s Mužem žili po nějaký čas v jejím obydlí u řeky. Jejich soužití bylo krásné a spokojené. Přesto však Muž po nějaké době pocítil neklid. Žena věděla, že je šťastná, ale nepokoj v Mužově duši cítila také a tušila, že se s prostým životem nespokojí. Lidé i zvířata v okolí je ctili a žili s nimi v míru, ale Muž byl z dřívějšího života zvyklý velet a vládnout velikému společenství. A vskutku, byl pyšný a těžce nesl, že není v kraji pánem, a se stařešinou tamního kmene měl spory. I svěřil se Muž své Ženě.

„Nikdo z nás není zcela svým pánem,“ řekla mu. „Všichni jsme tak či onak závislí na ostatních lidech, na zvířatech a stromech, na větru a dešti, na slunci a zemi. A každý musí někdy sloužit ostatním.“

„Budiž,“ řekl. „Některé věci ovládnout nemohu, ale jiné dokážu ohnout ke své vůli. Se zdejšími lidmi žiji v pokoji, ale nebudu od jejich stařešiny přijímat rozkazy.“

Tu Žena viděla, že jej nepřesvědčí, a zasmušila se. Poté řekla:

„V celém kraji je jen jedno místo, kde můžeš žít a nepřijímat rozkazy.“

„Kde je to místo?“ zeptal se.

„Tam,“ řekla a ukázala prstem do dálky. Mezi stromy byl vidět vzdálený hřeben, na jižním konci jakoby povytažený vzhůru. „Tam na Kopci. Kdo se dokáže usídlit na Kopci, ten je vládcem této země. Ten se před nikým nemusí klanět.“

„Kdo tam žije teď?“ zeptal se.

Žena mlčela. V hloubi ducha věděla, že tento okamžik nadejde, a přece na něj nebyla připravena.

„Na Kopci vládčů dlí veliký, nestvůrný Medvěd. Je rychlejší jelen a silnější než deset mužů. Kutálí si obrovské balvany jako by to byly oblázky. Není před ním útěku. Jeho kůže je tak tlustá, že jí neprojde žádný nůž ani šíp.“

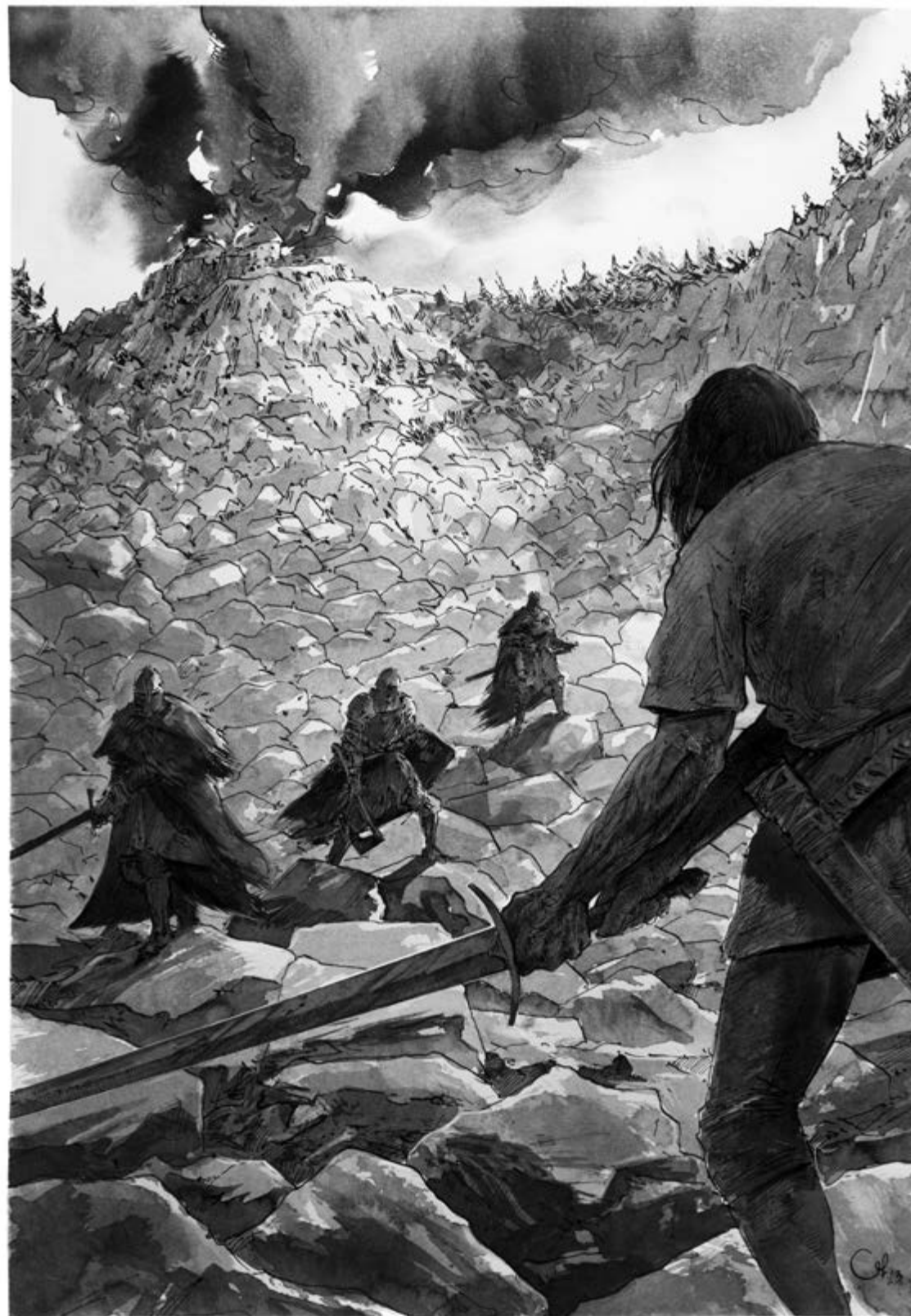
Muž neodpověděl. Svaly ve tváři se mu nepohnuly, ale v jeho očích Žena spatřila záblesk, jehož se obávala.

Té noci seděli u ohně a Žena vyprávěla vše, co o strašlivém Medvědu věděla. Mnoho hrdinů se ho pokoušelo přemoci, říkala, ale všechny rozsápal. Z veliké družiny lovců o tuctu mužů přežil jediný a nikdy se z hrůzného zážitku nevzpamatoval; odcházel jako pyšný mladík, ale vrátil se s šedivou hlavou a strachem zvrášenou tváří. Vyprávěl, že Medvěd urážel jeho druhům hlavy, skoro líně, jako by to byla pro něho jen hra. Bodali do něj oštěpy a stříleli šípy, ale ratiště se lámala a žádný hrot kůži neprokl. Když jich polovina padla a ostatní viděli, že je boj marný, dali se na útěk, ale vtom se Medvěd rozlítl a dlouhými skoky je pronásledoval. A i když se rozeběhli do všech stran, žádný, až na jednoho, neutekl z lesa. Medvěd je po jednom dostihl a roztrhal. Poslední z lovců, zcela vyčerpaný, slyšel za sebou vrčení. Mezi stromy uviděl dvě temně rudé oči a velikou tlamu, z níž odkapávala krev jeho přátel. Utíkal a Medvěd s ním, až dospěli k hranici lesa, kde zůstalo zvíře stát, a lovec pochopil, že jej Medvěd nechal odejít, aby vydal o pánu Kopce svědectví.

Někdy ho celá léta nikdo nespátřil, pokračovala Žena. Lidé vždy doufají, že zmizel z kraje nebo pošel, ale nakonec se znovu objeví velké stopy a hromady trusu,

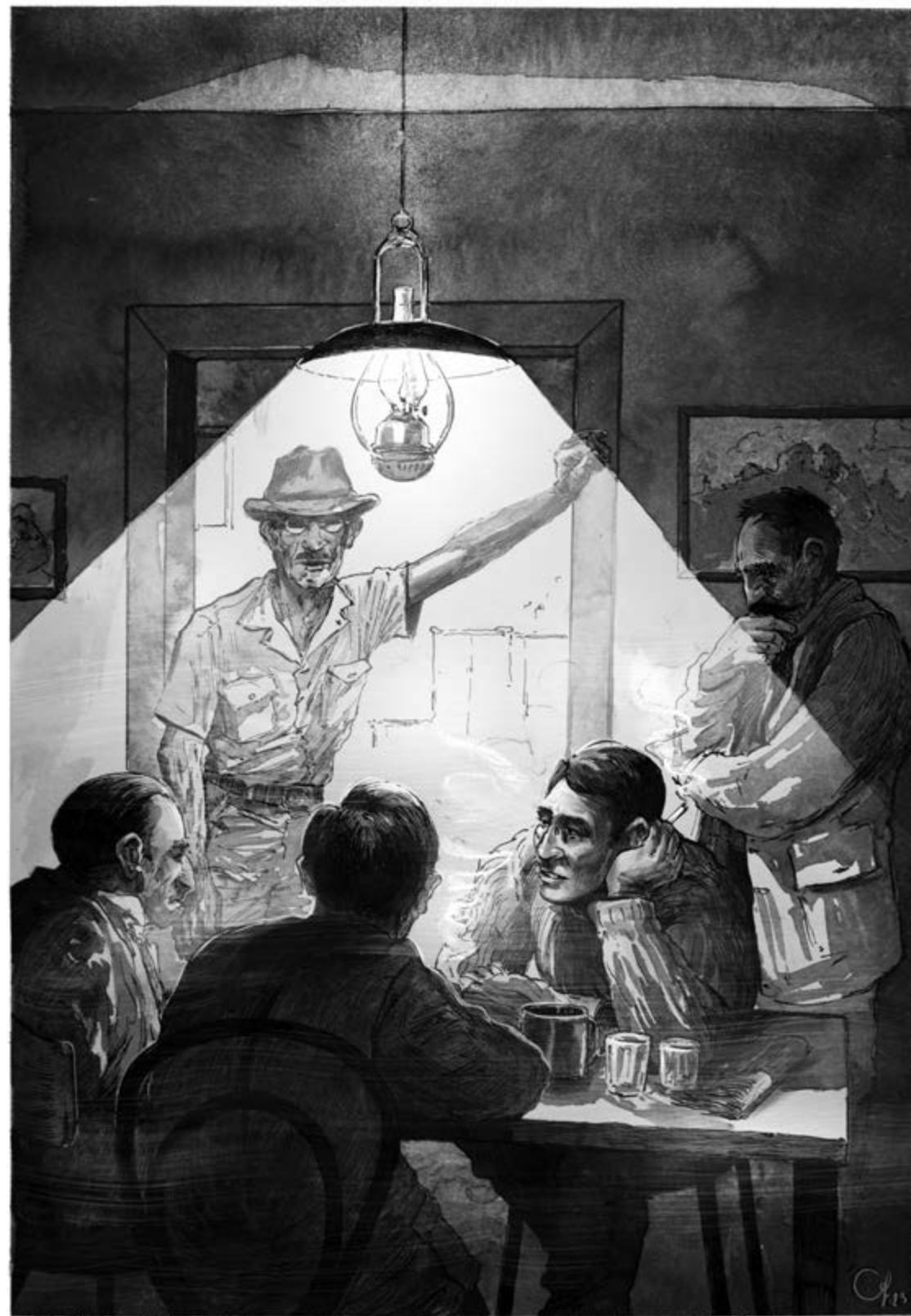
Kapitola 2

O posledním Pánu z Třemšína

Kapitola 6

U hrdinech a zrádceích

Lesní duchové

Jaro roku 1942 bylo příjemně teplé. Stromy se obalily kvítím, práce na polích byly v plném proudu a země slibovala bohatou úrodu. Hraboši se množili, hmyz bučel vzduchem a kuropení se líbezně či otravně neslo vzduchem. Přesto nad vším krajem ležela jakási tísnivá příkrývka dusící všechnu radost. Země stanula ve strnulé nehybnosti. Jen z velké dálky, jako by ozvěnou, zněla na Podbrdsku jména míst, kde se psaly dějiny: Smolensk, Leningrad, Sevastopol... Německá armáda zahнала Rusy daleko na východ a zdála se být neporazitelnou, a v Praze panoval železnou rukou zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich. Český odboj, do té doby organizovaný i činný, byl jeho gestapáky rozdrčen.

Koncem května toho roku se v brdském lese poblíž Hutí objevil neznámý muž. Měl na sobě prodřenou a propocenou košili, na nohách o dvě čísla větší boty, které kdesi zcizil, na zádech malý ruksak s dekou. Tváře měl ošlehané bojem, vězením i strádáním v lesích, ale přesto oči veselé a hravé. Pocházel z Ruska, ze Sverdlovské oblasti za Uralem, a jmenoval se Sergej Pavlovič Gvezděněv.

Gvezděněv nosil hodnost poručíka Rudé armády. Nebyl ovšem obyčejným vojákem. Sloužil jako důstojník NKVD, Stalinovy neblaze proslulé tajné policie. Svou pozici získal po velkých čistkách v Rudé armádě na konci třicátých let a v září 1939 se účastnil útoku na Polsko. Podle kusých informací, které se o jeho životě zachovaly, byl v krátkém období před německým útokem na Sovětský svaz jedním z velitelů pevnosti v Brestu Litevském, kde metodami NKVD pomáhal upevňovat sovětskou moc. Po zahájení operace Barbarossa se měl účastnit bitvy u Smolenska, za což vyznamenán řádem Rudého praporu. Jelikož byl vyškolen pro zpravodajskou a záškodnickou činnost, měl být převeden přes frontu, aby organizoval odbojové hnutí, ale padl do zajetí, byv považován za obyčejného občana, co se odmítl evakuovat, a poslán na práce do Německa. Údajně se poté jemu a jednomu staršímu důstojníkovi, Myškovi Gluškovovi, podařilo u Kařezu uprchnout z transportu. Společně pak prošli celé Brdy až do Hutí, kde se konečně odvážili vyjít z lesa, hladovi a utrmáceni, a požádat místní o pomoc.

Sergej a Myško se raději rozdělili a každý našel útočiště v jiném stavení. Jeden z nich měl štěstí, druhý nikoli. Právě v těch dnech na konci května došlo v Praze v Libni k atentátu na Reinharda Heydricha a celá země se třásla před hněvem jeho nástupců. A Myšku Gluškovu jeho hostitelé udali, přijela pro něj policie a víckrát ho nikdo nespatriil.

Sergej se o Myškově zatčení doslechl z bezpečného úkrytu ve vesnici Voltuš kousek od Hutí. Nejprve se skrýval v rodině Majerových, která se jej obětavě ujala. Majerovi se pak svěřili Aloisi Hovorkovi, řidiči pracujícímu na voltušské pile Jaroslava Pompla. Hovorka i Pompl byli zapojeni do odbojové činnosti a ochotně poskytli Sergejovi pomoc. Čtvrt roku ho skrývali ve Voltuši, načež jej Hovorka převedl do kamenolomu na Bílou skálu nad Rožmitál, kde strávil Sergej šest týdnů pouze ve společnosti jednoho zaměstnance. Po této době jej Hovorka převezl k hajnému Františku Königsmarkovi do hájovny Na Dědku, který měl Rusovi pomoci vybudovat skrýš v lese pod Třemšínem. Tak se v tísnivém ovzduší protektorátní tyranie objevili lesní duchové.

Příchodem Sergeje Gvezděněva dějiny odboje na Podbrdsku nezačínají. Oblast středních Brd se zapsala do mapy české rezistence v Protektorátu také několika

paradesantními výsadky. Na Kyselé louce poblíž Padrtě našli lesní dělníci padáky a ohlásili to úřadům. Jak se později ukázalo, jednalo se o výsadkáře z operací Tin a Intransitive. Jeden z parašutistů, Jaroslav Švarc, se dostal do Prahy a po atentátu na Reinharda Heydricha zahynul spolu s dalšími výsadkáři v kostele svatého Cyrila a Metoděje. Další se rozptýlili po Čechách i po Moravě a jejich osudy nebyly šťastnější; konce války se nedožil nikdo z nich. Za pomoc parašutistům zaplatila i rodina Viktorových z Věšína, která jednoho z nich ukrývala, a během heydrichiády byla s dalšími odvečena.

Hned po vypuknutí světové války se na Rožmitálsku zformovala místní organizace Obrany národa. Jejimi členy byli protagonisté pozdějších událostí: František Lízl, Alois Hovorka a Jaroslav Pompl, krycími odbojářskými jmény Lednička, Krtek a Prkno.

František Lízl byl vzdělaný člověk, studoval v Praze lesní inženýrství. Roku 1939 vstoupil do služeb pražského arcibiskupství na velkostatek v Rožmitále, kde měl na starosti jeho rozsáhlé lesy. Zajímal se také o rybníkářství a brzy mu byla dána správa i všech dvaadvaceti rybníků arcibiskupského velkostatku. Kromě němčiny hovořil dobře též anglicky a francouzsky, psal o rybníkářství a lesním hospodářství odborné články a prosazoval ve správě nejmodernější metody. Byl drobné postavy, hubený a s kučeravými vlasy, s jiskrou v oku a optimismem v srdci. Jeho úsměv přes celou tvář, který dodával odvalu a radost všem okolo, nezahнала docela ani válka a okupace. Bydlel se svou matkou v Rožmitále v domě, kde se říkalo šichtamt.

Jaroslav Pompl byl synem majitele velké pily ve Voltuši, vesnici na kraji lesa nad Rožmitálem. Jeho předci kdysi přišli s lesmistrem Gangloffem z Německa a byli vždy spojeni s arcibiskupským statkem. Pomplovi se zaslouhovali o kulturní a společenský život na Podbrdsku, pomohli založit místní pobočku Sokola, podporovali ochotnické divadlo a sami v něm hráli. Jaroslav byl demokratem a vlastencem prvorepublikového stříhu. Nadevše ctil prezidenta Masaryka i jeho nástupce Beneše a byl zarytým Čechoslovákem. Patřil k místní honoraci – přátelil se se starostou a ředitelem záložny, měl známosti na zámku i mezi továrníky v Praze. Během války udržoval styky se Sokoly v Březnici a zapojoval do odboje i své zaměstnance.

Poslední z vůdčí trojice, Alois Hovorka, pocházel ze selské rodiny z Višňové, ale rodinný statek nepřevzal a stal se automechanikem. Za války založil místní organizaci ilegální KSČ. Nastoupil jako řidič na pile Jaroslava Pompla, v kteréžto pozici měl možnost jezdit po celém kraji a udržovat styky s odbojovými skupinami ve středních Brdech, na Příbramsku, Zbirožsku, Zaječovsku a Hořovicku. V roce 1942 mu bylo teprve 23 let, ale byl už ženat a měl malou dcerku. Byl velmi odvážný až dokonce drzý – vypráví se, že jednou vezl uprchlého zajatce do úkrytu ve středních Brdech, který byl pouhých tři sta metrů vzdálen od zámečku Tři trubky, kde přebýval německý polní maršál Walter Brauchitsch. Po válce se jeho odkazu jakožto komunistovi dostalo z těch tří nejlepšího zacházení a dotáhl to dokonce až na podobiznu na poštovní známce.

Lízl, Pompl a Hovorka se na začátku onoho léta sešli ve voltušské pile. Dosud pracovali poněkud odděleně a doba konspiracím nepřála; po celé zemi probíhaly brutální represe v reakci na Heydrichovu smrt a sebemenší podezření mohlo vést k zastřelení bez soudu. Příchod Sergeje Gvezděněva však vyžadoval neodkladnou akci. A všichni tři byli k ilegální činnosti připraveni, byť byla riskantní a naděje na porážku Německa ve válce dosud mizivá.

„Tak co s ním, s tímhle Sergejem?“ zeptal se Jaroslav Pompl. „Po chalupách ho nemůžeme schovávat věčně. Lidi mluví.“

Kapitola 7

O partyzánském bunkru a hledání ztracených věcí

Obsah

O kamenných mořích	3
Kapitola 1: O prvních lidech	4
Vláda nad světem	6
Sen o Králi zvířat	13
Věčný tanec stromů	22
Kapitola 2: O posledním Pánu z Třemšína	30
Loupeživý rytíř	32
Tuří roh	40
Lískové oříšky	46
Kapitola 3: O smírčím kříži	56
Krvavé císařské prapory	58
Mater Lacrimosa	66
Hříchy Kryštofa Černého	75
Kapitola 4: O kouzlech Veliké noci	86
Forman a pytlák	88
Třemšínský poklad	94
Generál Laudon jede skrz vesnici	102
Kapitola 5: O snění probuzeného národa	110
Rozpravy Senekovy	112
Kouzelný vrch v odkouzleném lese	122
Ohně slovanských bohů	135
Kapitola 6: O hrdínech a zrádcích	144
Lesní duchové	146
Sic semper tyrannis	158
Rudá stráž	175
Kapitola 7: O partyzánském bunkru a hledání ztracených věcí	186
Letohrádek arcibiskupů pražských	188
Strom je státní	200
Novoroční přání	211
Kapitola 8: O táborové bojovce	220
Čertovo vřetenno	222
Údolí Němých	230
Třemšínský Drak	237
O třemšínském mýtu	245
Poznámky autora k jednotlivým kapitolám	246
Literatura a poděkování	254